

ШЛЯХ БОРОТЬБИ УПІВЦЯ ОРЕСТА-МЕТОДІЯ ДИЧКОВСЬКОГО (1930-2009 рр.)

У статті на підставі раніше не оприлюднених документів Головного державного архіву Служби безпеки України висвітлюється життєвий шлях борця за українську незалежність Ореста-Методія Дичковського. Автор дослідив діяльність українського націоналіста в УПА, відбування ним ув'язнення в радянських концтаборах та внесок у розбудову Української незалежності в 1991-2009 рр.

Ключові слова: *Організація українських націоналістів, Українська повстанська армія, радянська карально-репресивна система, енкаведисти, Комітет державної безпеки, Прикарпатський військово-спортивний ліцей.*

ОУН-УПА як під час Другої світової війни, так і в умовах післявоєнного опору радянській карально-репресивній системі довелося боротися за здобуття незалежної української держави та брати на себе організацію суспільного і соціально-економічного життя українських земель. У працях І.Андрухива, А.Бедрія, В.В'ятровича, І.Біласа, В.Ільницького, Г.Папакіна, І.Патриляка, М.Посівнича, В.Сергійчука та інших на основі широкої джерельної бази проаналізовано діяльність ОУН-УПА та хід радянізації західноукраїнського регіону в 40-50-х рр. ХХ ст. Натомість автор у статті прагне проаналізувати життєвий шлях упівця Ореста-Методія Дичковського, який протягом усього свідомого життя опікувався інтересами України.

Орест-Методій Дичковський народився 14 серпня 1930 р. в селищі Перегінське Рожнятівського району Івано-Франківської області в родині священника о. Миколи Дичковського та вчительки Анни Дичковської-Попович.

Батько п. Ореста був священником у с. Вільхівці, хлопець з 1936 по 1942 рр. вчився в школі, з 1942 по 1943 рр. – в гімназії у Львові, а в 1943–1944 рр. – в духовній семінарії Львова.

Батьки хлопця разом з двома дочками в 1944 р. емігрують на захід, оскільки брат Ореста Зеновій служив в СС «Галичина» і сім'ю чекали переслідування в СРСР. Дичковський залишається під опікою бабусі і в 13 років під впливом станичного юнацької сітки ОУН Стефурака Михайла Федоровича «Шугая» вступає до юнацької мережі організації. Орест вивчав патріотичну літературу, тричі був екзаменований і отримав псевдо «Богун»¹.

У кінці 1944 р. Дичковський стає вояком УПА, служить спочатку стрільцем 3-го рою 3-ої чоти сотні «Хмеля», а згодом у сотні «Заморського» в курені «Промінь» і отримує псевдо «Кривоніс». Відтак були справжній бій з підрозділами радянської армії в лісах біля сіл Надієва та Ракова, вихід з оточення, коротка відпустка в рідному селі, зрада, затримання, допит у СМЕРШі², втеча з-під варти і переховування в духовній семінарії у Львові до січня 1945 р.³

З 16 лютого 1945 р. Дичковський за вказівкою «Шугая» влаштовується на роботу на нафтопромисел у с. Ріпне, у вересні 1945 р. навіть вступає в лави комсомолу. 15 травня 1946 р. Орест звільнився з нафтопромислу і працював у сільському господарстві своєї бабусі Марії Андріївни Попович.

Матеріали кримінальної справи свідчать, що з серпня 1946 р. по січень 1947 р. Дичковський був інформатором кущового провідника боївки СБ Хортіва Павла Йосиповича «Ворона» під псевдо «Летивітер», а з січня 1947 р. після смерті «Ворона» – інформатором боївки СБ «Хмурого» під псевдо «Явір». Підпільник забезпечував партизан інформацією, боєприпасами і продуктами харчування, а також розклеював антирадянські листівки. У матеріалах слідства зазначається, що він писав детальні звіти на тих, що тісно співпрацювали з МВС-МДБ, і ті потім ліквідовувалися.

Як згадував пізніше О. Дичковський: «До обов'язків інформаторів належало відстежувати новоприбулих у селі, виявляти активістів, які йшли на співпрацю з каральними органами, доповідати про надзвичайні події. Окрім повідомлень від інформаторів, референт кущового СБ люстрував також звіти зі станиці. Якщо хтось сигналізував про виявленого зрадника чи ворожого агента, він давав

вказівку іншим розібратися у справі. Коли інформацію підтверджували всі, виносився присуд. Якщо ж ні, інформатор втрачав довіру і йому наказували пояснити, з якою метою він звів наклеп на людину».

Перед зустріччю з «Вороном» Дичковський ходив до могили біля церкви у Вільхівці, і якщо на ній була зелена гілка, то на другий день туди підходив «Ворон». Свої аналітичні матеріали Орест щотижнево ховав у потаємному місці біля Хреста і один раз на місяць писав звіти.

У листопаді 1946 р. під час ліквідації радянськими карально-репресивними органами бункера районного провідника СБ були виявлені документи і розвідника Дичковського (звіт розвідки з 21.10 по 31.10.1946 р.). Ореста запідозрили, для перевірки його заставили під приводом вступу у винищувальний батальйон написати заяву, а вдома в нього вилучили рукописи про соціально-економічне і культурне життя в Західній Україні в першій половині XIX ст. та про діяльність Руської трійці, а також вірш з закресленнями:

Чого я сьогодні сумую?
Ніде мені місця знайти,
Думками я лину до тебе,
О, мила моя, ти, де ти?
Ох, всюди я ходжу, мов п'яний,
В душі лише твій образ стоїть.
Дай же уста милі,
Нехай я забуду весь світ.
Вернись ти, мила, до мене,
Вернися ти, мила, на мить,
Щоб усунулася з мене те горе,
Що серце скалою давить.

Після проведення графологічної експертизи 7 серпня 1947 р. Дичковський був арештований органами радянської держбезпеки. Про те, як з нього та його побратимів вибивали зізнання, розказав пізніше зв'язковий повстанця Василь

Феняк: «... поклали мене на підлогу, закрили рот. Двоє з міліціонерів наказали мені підняти ноги ввверх, а потім дерев'яними дубцями довго били по ступнях... четверо робітників МВС припирали мене в кут, а потім били головою об стіну. А ще декілька чоловік схопили за голову, нахилили її до підлоги, а один із них поряд зі мною ставав на табурет і ногами бив по спині, по нирках, доки я не падав»⁴.

Після всіх допитів Орест Дичковський 21 жовтня 1947 р. був засуджений за ст. 54 1а до 25 років виправно-трудових таборів без поразки в правах як неповнолітній. Він перебував у таборах Печорлаг та Мінлаг, був активним членом табірної підпілля ОУН - Північ. В умовах спланованого комуністичною владою переслідування євреїв на початку 50-х років ХХ ст. в СРСР він з соратниками-бандерівцями захищав їх від цькування та вбивств кримінальниками, яких заохочувала табірна адміністрація⁵.

Повстанець ніколи не подавав ніяких скарг на засудження і не просив реабілітації. У 1956 р. його звільнили з ув'язнення. Упівець повертається в Україну, однак під тиском КДБ з 1957 р. проживає в місті Інта Комі АРСР, працює фельдшером.

У 1971 р. п. Орест повернувся в Україну. Працював на різних посадах – від водія до начальника авторемонтних майстерень Івано-Франківського інституту нафти і газу. З 1987 р. перебував на пенсії.

З кінця 80-х років упівець бере активну участь у боротьбі за незалежність. У 1990 р. він стає одним з організаторів Всеукраїнського братства ОУН-УПА, очолює науковий відділ організації. Виступає організатором багатьох наукових конференцій, присвячених тематиці УПА. Завдяки Оресту Дичковському в 1992-2002 рр. організовано цілий ряд міжнародних, всеукраїнських наукових конференцій про національно-визвольну боротьбу в 20–50-х р. в Україні, які проводилися в Києві, Львові, Івано-Франківську⁶.

У березні 1992 р. під час перегляду кримінальної справи Дичковський підтвердив покази 1947 р. і пояснив, що ніякої реабілітації не потребує. Під час

допиту 23 березня 1992 р. він заявив слідчому: «Я був ворогом радянської влади в Україні. Вів збройну боротьбу за утворення самостійної України. Скоював вказані дії в силу своїх переконань свідомо, так як був вихований в такому дусі батьками... покази свої повністю підтверджую»⁷. Більше того, упівець запевнив слідчого, що його боротьба у 40-50-х рр. ХХ ст. «була справедлива, що підтверджується в даний час, коли Україна стала самостійною державою».

Упівець був членом, а з 2006 р. головою Івано-Франківської обласної організації Всеукраїнського товариства політв'язнів і репресованих. У 1995 р. Орест-Методій Дичковський організував благодійний культурно-освітній фонд ім. Й. Сліпого. Як голова фонду разом з Івано-Франківською обласною радою він стає співзасновником Прикарпатського військово-спортивного ліцею і працює його директором до 2000 р., а потім до самої смерті очолює Наглядову раду ліцею. На запитання журналіста газети «Україна молода» Івана Крайнього про ймовірні переваги при вступі до ліцею О. Дичковський відповідав: «Єдина обов'язкова умова: юнак має бути готовий служити суверенній Україні і зробити цей вибір перед вступом до ліцею він мусить свідомо»⁸.

Мабуть, п. Орест, який пройшов горнило боротьби в ОУН-УПА і потрясіння переслідувань у концтаборах, глибше за інших розумів, що збройна боротьба за незалежність України ще не завершена і далекоглядно почав дбати за підготовку патріотичної зміни для Збройних сил України.

Як справжній українець, Орест Дичковський був також зразковим, люблячим чоловіком, батьком, дідом, а боротьба за Україну не заважала йому дбати про родину та її добробут⁹. Однак Україна лише під кінець життя почала дякувати діячу за його невтомну працю для держави. У 1999 р. він був нагороджений медаллю «Захиснику Вітчизни», а у 2005 р. орденом «За заслуги» III ступеня. Помер Орест-Методій Дичковський 18 червня 2009 р. Однак живою є пам'ять про його участь у національно-визвольній боротьбі 40-50-х рр. ХХ ст., гуртування націоналістичного руху в незалежній Україні, а випускники його

дітища – Прикарпатського військово-спортивного ліцею-інтернату сьогодні захищають Вітчизну на фронтах російсько-української війни.

1. Holovnyy derzhavnyy arkhiv Sluzhby bezpeky Ukrayiny v Ivano-Frankivs'kii oblasti (dali – HDA SBU v Ivano-Frankivskii oblasti), fond 5, sprava 865. (in Ukrainian).
2. SMERSH (abreviatura pochatkovykh bukiv hasla ros. Smert' shpyonam!) – viddil kontrozvidky Narodnoho komisariatu oborony SRSR. SMERSH sformovanyy dlya oborony tylu Chervonoyi Armiyi, borotby z dezertyrstvom, shpyhunamy, dyversantamy toshcho.
3. Skavron B. *Partyzanski sekrety Oresta Dychkovs'koho* <https://www.galychyna.if.ua/publication/society/partyzanski-sekrety-oresta-dichkovskogo>, (data zvernennya 11.01.2017).
4. Adamovych, Serhiy. U hornyli vyzvolnoho zmahu. *Halychyna*, Kviten 4, 2017. (in Ukrainian).
5. *Pomer velykyi ukrayinets Orest-Metodiy Dychkovskyy*, <http://pravda.if.ua/news-7871.html>. (data zvernennya 11.01.2017).
6. Ibid.
7. Holovnyy derzhavnyy arkhiv Sluzhby bezpeky Ukrayiny v Ivano-Frankivs'kii oblasti (HDA SBU v Ivano-Frankivs'kii oblasti), fond 5, sprava 865, ark.170. (in Ukrainian).
8. Krainiy I. *Lytsari suchasnoyi proby*, <http://www.umoloda.kiev.ua/number/2059/174/73350>, (data zvernennya 01.05.2017).
9. *Pomer velykyi ukrayinets Orest-Metodiy Dychkovskyy*, <http://pravda.if.ua/news-7871.html>. (data zvernennya 11.01.2017).

Путь борьбы уживца Ореста-Методия Дычковского (1930-2009 гг.).

В статье на основании ранее не опубликованных документов Главного государственного архива Службы безопасности Украины освещается жизненный путь борца за украинскую независимость Ореста-Методия Дычковского. Автор исследовал деятельность украинского националиста в УПА, отбывание им заключения в советских концлагерях и вклад в развитие Украинской независимости в 1991-2009 гг.

Ключевые слова: Организация Украинских Националистов, Украинская Повстанческая Армия, советская карательно-репрессивная система, энкаведисты, Комитет Государственной Безопасности, Прикарпатский военно-спортивный лицей.

Adamovych S. The path of the struggle of the UPA member Orest-Methodiy Dychkovskiy (1930–2009).

The life path of the fighter for Ukrainian independence of Orest-Methodiy Dychkovskiy is highlighted in the article on the basis of previously unpublished documents of the Sectoral State Archives of the Security Service of Ukraine in Ivano-Frankivsk region. The author investigated the activities of the Ukrainian nationalist in the UPA, his imprisonment in Soviet concentration camps and his contribution to the development of Ukrainian independence in 1991–2009. O.-M. Dychkovskiy during the resistance movement of the 1940's and 1950's served as intelligence officer and informer, which led to a prolonged imprisonment in concentration camps and the exile. In the conditions of independent Ukraine, he participated in the political life of the country, organized research work on the history and ideology of the UPA and became the co-founder of the All-Ukrainian brotherhood of the OUN-UPA. In addition, the Ukrainian nationalist predicted the Ukrainian-Russian war and laid the foundations for the functioning of a unique educational institution – the Precarpathian military sports lyceum, which became the bogus of the military personnel of the state.

Key words: Organization of the Ukrainian Nationalists, Ukrainian Insurgent Army, the Soviet punitive and repressive system, the NKVD, the Committee of the State Security, Precarpathian military sports lyceum.